

Comisia drepturile omului și relații interetnice

DECIZIE

privind controlul parlamentar asupra executării Legii cu privire la drepturile copilului nr.338/1994, precum și determinarea eficienței acțiunii actului normativ

Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, la articolul 6, stabilește: „Statele părți recunosc dreptul la viață al fiecărui copil. Statele părți vor face tot ce le stă în putință pentru a asigura supravegherea și dezvoltarea copilului.”

Pe lângă ratificarea sau aderarea la instrumentele juridice internaționale, este imperios necesară și integrarea abordării bazate pe drepturile copilului, în procesul de implementare a actelor normative naționale.

În vederea asigurării aplicării legislației cu privire la drepturile copilului, Comisia drepturile omului și relații interetnice realizează controlul parlamentar asupra executării Legii cu privire la drepturile copilului nr. 338/1994, precum și determinarea eficienței acțiunii actului normativ.

Scopul primordial al procedurii de evaluare a legii este monitorizarea eficienței implementării acesteia, identificarea lecțiilor ce pot fi învățate, precum și îmbunătățirea procesului de aplicare a legii.

În conformitate cu articolele 22 și 111 din Regulamentul Parlamentului Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 797/1996 și pornind de la procedura și modul de realizare a procesului de evaluare a actelor normative de către organele de lucru ale Parlamentului, Comisia drepturile omului și relații interetnice adoptă prezenta Decizie.

Art.1. – Se ia act de informația prezentată de către dna Maia BĂNĂRESCU, Avocat al Poporului pentru drepturile copilului; reprezentanții Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Ministerului Sănătății, Ministerului Educației și Cercetării, Ministerului Justiției, Ministerului Afacerilor Interne, Procuraturii Generale, UNICEF Moldova, Institutului de Reforme Penale, Centrului de Drept al Avocaților, Alianței ONG-urilor active în domeniul Protecției Sociale a Copilului și Familiei, precum și de opiniile deputaților Comisiei drepturile omului și relații interetnice a Parlamentului Republicii Moldova.

Art.2. – Membrii Comisiei au fost informați despre implementarea legislației în domeniul protecției drepturilor copilului, în particular despre modul de aplicare a prevederilor Legii cu privire la drepturile copilului nr. 338/1994 și a cadrului legal conex.

Comisiei i s-au adus la cunoștință situațiile specifice și impedimentele ce intervin în procesul de punere în aplicare a Legii cu privire la drepturile copilului.

Art.3. – Comisia constată apariția unor deficiențe în procesul de implementare a legislației naționale privind protecția drepturilor copilului, ce se datorează mai multor factori cum ar fi:

- ✓ aplicarea defectuoasă a Instrucțiunii privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 270/2014;
- ✓ lipsa acută de cadre didactice;
- ✓ număr insuficient de lucrători medicali în instituțiile de învățământ;
- ✓ lipsa specialiștilor pentru protecția drepturilor copilului, în cadrul primăriilor;
- ✓ pregătirea insuficientă a specialiștilor care interacționează cu copiii care au comportament deviant;
- ✓ insuficiența și ineficiența asigurării accesului copiilor cu comportament deviant la servicii de bază (sănătate, educație, justiție, sport, informație, etc)
- ✓ acces insuficient la servicii medicale, inclusiv tratament a copiilor cu boli rare.

Art.4. – Comisia consideră că sistemul de protecție a drepturilor copilului nu este asigurat în totalitate de către autoritățile statului responsabile de domeniu, devenind imperioasă aplicarea unor noi măsuri și acțiuni concrete puse în sarcina Guvernului ce urmează a fi realizate. Astfel, **Guvernului** se recomandă:

- de a monitoriza și evalua politici cuprinzătoare care să acopere toate domeniile reglementate de Convenția ONU cu privire la drepturile copiilor și Legea privind drepturile copilului nr. 338/1994, precum și cadrul legal conexe;
- de a revizui/actualiza Legea privind drepturile copilului nr. 338/1994 în conformitate cu standardele internaționale stabilite, în contextul evoluției jurisprudenței și a tendințelor sociale;
- de a identifica noi mecanisme atractive de motivare a specialiștilor care activează în instituțiile educaționale, precum și de racolare a tinerilor specialiști calificați în domeniul pedagogiei, psihopedagogiei, etc;
- de a depune efort de a asigura cu cadre medicale instituțiile de învățământ;
- de a revedea normativele financiare și suplinirea acestora prin prisma respectării drepturilor copilului, în vederea asigurării condițiilor corespunzătoare dezvoltării copilului;
- de a iniția procedura de modificare a cadrului legal național cu prevederi ce ar reglementa sancționarea organizatorilor întrunirilor pentru atragerea la manifestații cu caracter politic a minorilor, reieșind din standardele internaționale;
- de a evalua gradul de respectare a drepturilor copiilor dezinstituționalizați și a sistemului de protecție a copilului în perioada post dezinstituționalizare;
- de a fortifica accesul la servicii calitative de sănătate a copiilor, inclusiv a celor cu boli rare;
- de a eficientiza politicile de incluziune socială, eliminând barierele existente pentru copiii cu dizabilități;

- de a revedea politicile statului pe segmentul audiovizualului în vederea asigurării interpretării în limbajul mimico-gestual de către furnizorii de servicii media a programelor audiovizuale de știri/artistice/divertisment etc., pentru copiii cu deficiențe de auz;
- de a asigura gradul de accesibilitate a copiilor cu dizabilități în spațiile publice din țară.

Art.5. – Ministerul Muncii și Protecției Sociale:

- ✓ va elabora politicile sale de domeniu ținând cont de prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, Constituției Republicii Moldova și a Legii cu privire la drepturile copilului nr. 338/1994;
- ✓ va elabora și iniția programe de instruire, inclusiv continuă, ca o abordare unică la nivel de stat, a tuturor actorilor/specialiștilor implicați în realizarea mecanismelor de cooperare intersectorială (*psihologi, personal de îngrijire, educatori, etc.*);
- ✓ va institui și dezvolta politici, mecanisme și instrumente de colaborare interinstituțională dintre autoritatea tutelară locală și instituțiile specializate destinate copiilor cu dizabilități;
- ✓ va facilita crearea serviciilor specializate de asistență psihologică a copiilor în situații de risc, în funcție de nevoile copiilor și numărul beneficiarilor acestor servicii;
- ✓ de comun cu Ministerul Educației și Cercetării vor iniția cursuri de instruire cu privire la asistența psihologică a copiilor în situații de risc;
- ✓ va introduce unitatea de psiholog în cadrul Direcțiilor de asistență socială și protecție a familiei (p.15 capitolul VII al Regulamentului cadru de organizare și funcționare a structurii teritoriale de asistență socială);
- ✓ va întreprinde măsurile necesare prin cooperare comună cu Ministerul Educației și Cercetării și Ministerul Sănătății în cazurile copiilor-victime a violenței, neglijării, exploatării și traficului, prin identificarea posibilităților de implicare a serviciilor de asistență psihologică privată.

Art.6. – Ministerul Sănătății:

- ✓ va dezvolta și iniția politici de domeniu doar în strictă conformitate cu prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, a tratatelor internaționale de domeniu, Constituției Republicii Moldova și a Legii cu privire la drepturile copilului nr. 338/1994;
- ✓ va spori capacitățile sistemului de sănătate prin a oferi servicii medicale de calitate în corespundere cu nevoile individuale ale copilului;
- ✓ va elabora protocoale clinice naționale inclusiv pentru boli rare;
- ✓ va revedea Programul Unic al asigurării obligatorii de asistență medicală a serviciilor de asistență medicală și de terapie comportamentală gratuită copiilor cu diverse boli, inclusiv boli rare;
- ✓ va depune efort de creare a centrelor de intervenție bugetate de stat specializate pentru copii cu tulburări din spectrul autist;
- ✓ va eficientiza funcționarea mecanismului intersectorial de cooperare privind implementarea unui sistem unic de colectare a datelor dezagregate pe

tipul și forma de dizabilitate, de comun cu Ministerul Educației și Cercetării și Ministerul Muncii și Protecției Sociale;

- ✓ va dota cu manuale pentru predarea obiectelor de studiu din cadrul curriculumului național de învățământ Centrele Ftiziopneumologice de Reabilitare pentru Copii Târnova și Cornești, de comun cu Ministerul Educației și Cercetării.

Art.7. – Ministerul Educației și Cercetării:

- ✓ va ține cont în permanență de prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, a tratatelor internaționale de domeniu, a Constituției Republicii Moldova și a Legii cu privire la drepturile copilului nr. 338/1994, în procesul de elaborare a politicilor publice în domeniul educației;
- ✓ va revizui politica de cadre în scopul de a micșora numărul de copii care revin la un cadru didactic de sprijin sau va suplini numărul acestor specialiști;
- ✓ va asigura suportul necesar, inclusiv logistic, tuturor copiilor pentru a asigura accesul la educație;
- ✓ va dezvolta programe de instruire și dezvoltare a specialiștilor și a cadrelor didactice care interacționează cu copii cu dizabilități;
- ✓ va revizui procesul educativ din cadrul instituțiilor auxiliare de învățământ, pentru a-l adapta necesităților copiilor cu nevoi speciale;
- ✓ va întreprinde acțiunile ce se impun pentru asigurarea dreptului la sănătate a copilului în cadrul procesului educațional;
- ✓ va spori eficacitatea programelor educative și formative de prevenire a violenței, dedicate cadrelor didactice, părinților și elevilor;
- ✓ va informa copiii despre drepturile și obligațiile lor, inclusiv prin creșterea gradului de conștientizare cu privire la importanța respectării drepturilor copilului în toate aspectele sociale;
- ✓ va revizui politicile statului privind implicarea copiilor în procesul decizional prin elaborarea unui mecanism de consultare și implicare a copiilor;
- ✓ va organiza instruirii pentru copii și adulți privind participarea copiilor în procesul decizional;
- ✓ va veni cu inițiative legislative ce vor include în Codul Educației reglementări cu privire la asigurarea educației corecte politice și electorale a copilului, reieșind din gradul de maturitate a acestuia;
- ✓ va iniția cursuri de instruire cu privire la asistența psihologică a copiilor în situații de risc;
- ✓ va asigura cu specialiști psihologi instituțiile de educație și va identifica numărul optim de specialiști în funcție de numărul de solicitări, nevoi ale copiilor și a standardelor de lucru;
- ✓ va elabora un Ghid metodologic pentru psihologi privind intervenția psihologică în cazul copiilor victime a violenței, neglijării, exploatării și traficului, etc.;
- ✓ va revizui clasa de salarizare a psihologilor din instituțiile de învățământ și Serviciile de asistență psihopedagogică.

Art.8. – Ministerul Justiției:

- ✓ va elabora și pune în aplicare o politică integrală de justiție juvenilă, în conformitate cu prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, a

tratatelor internaționale de domeniu, Constituției Republicii Moldova și a Legii cu privire la drepturile copilului nr. 338/1994;

- ✓ va veni cu propuneri de modificare a Hotărârii Guvernului nr. 609/2006 privind aprobarea normelor minime de alimentare zilnică și obiecte de toaletă și menaj ale deținuților, ținând cont de necesitățile copiilor cu vârsta cuprinsă între 0-3 ani, precum și a deținuților minori;
- ✓ va crea o linie bugetară separată pentru copii cu vârsta de 0-3 ani, care se află în instituțiile penitenciare împreună cu mamele lor, reieșind din necesitățile vârstei acestora;
- ✓ va depune efort considerabil privind separarea deținuților minori de deținuții adulți și va asigura plasarea acestora în condiții adecvate;
- ✓ va identifica măsuri atractive de racolare a funcționarilor publici cu statut special, cu profil pedagogic, în vederea angajării acestora în cadrul Penitenciarului nr. 10 Goian;
- ✓ va depune efort de a fortifica procesul educațional în instituțiile penitenciare prin asigurarea deținuților minori cu manuale, rechizite, material didactic, etc;
- ✓ va efectua monitorizarea permanentă a organizării și desfășurării procesului educațional a deținuților minori;
- ✓ va depune efort privind facilitarea comunicării deținuților minori cu familia;
- ✓ va strădui să ofere servicii medicale de calitate deținuților minori, reieșind din necesitățile individuale, precum și efectuarea controalelor profilactice a acestora;
- ✓ va iniția acțiuni de cooptare a specialiștilor de profil în vederea implementării unor programe de asistență, consiliere și evaluare psihologică a deținuților minori.

Art.9. – Ministerul Afacerilor Interne:

- ✓ va elabora politicile sale în corespundere cu prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, a tratatelor internaționale de domeniu, Constituției Republicii Moldova și a Legii cu privire la drepturile copilului nr. 338/1994;
- ✓ va depune efort considerabil pentru a asigura respectarea drepturilor copilului, protejarea copiilor împotriva abuzurilor sexuale, traficului de copii, violenței domestice etc.;
- ✓ va tinde spre o bună colaborare intersectorială în domeniul investigării infracțiunilor și a crimelor grave împotriva copiilor, în special a cazurilor de abuz sexual, ale căror victime și/sau martori au devenit aceștia;
- ✓ va consolida capacitățile teoretice și practice ale angajaților și subdiviziunilor specializate ale MAI, implicate în procesul de prevenire, relevare și investigare a cauzelor penale cu implicarea minorilor, în scopul asigurării respectării drepturilor copilului la toate etapele procesului de administrare a justiției;
- ✓ va întreprinde acțiuni comune cu autoritățile publice în vederea protecției drepturilor copilului, diminuării fenomenului delicvenței juvenile și reducerii probabilității repetării comportamentului delicvent;
- ✓ va identifica noi oportunități de implementare a unor acțiuni ce vor spori diminuarea fenomenelor negative cu implicarea copiilor.

Art. 10. – Procuratura Generală:

- ✓ va elabora și implementa noi inițiative instituționale în domeniul protecției drepturilor copilului, inclusiv a prevenirii și combaterii criminalității juvenile;
- ✓ va evalua în permanență activitatea procurorilor în domeniul promovării și protecției drepturilor și intereselor copiilor;
- ✓ va pune accent pe activitatea de combatere cât și de prevenire a încălcărilor, care pot afecta copii;
- ✓ va fortifica activitatea de protecție a drepturilor și intereselor fundamentale ale copiilor;
- ✓ va instrui în mod constant procurori specializați în problemele copiilor;
- ✓ va colabora eficient cu alte structuri publice abilitate, inclusiv cu sectorul asociativ, pe segmentul protecției drepturilor și intereselor fundamentale ale copiilor.

Art. 11. – Avocatului Poporului pentru drepturile Copilului:

- se va ghida în activitatea sa de prevederile Constituției Republicii Moldova, Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, a Legii cu privire la drepturile copilului nr. 338/1994 și a cadrului legal național conexe;
- își va continua exercitarea atribuțiilor și obligațiilor funcționale în strictă conformitate cu prevederile Legii cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 52/2014 și a Legii pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Oficiului Avocatului Poporului nr. 164/2015.

Art.12. – Autoritățile vizate vor informa Comisia drepturile omului și relații interetnice, până pe data de **31 octombrie 2022**, despre realizarea prezentei Decizii.

Art.13. – Prezenta Decizie intră în vigoare la data adoptării.

Grigore NOVAC,
Președintele Comisiei

